

MARIBOR SE ZDI TAKO SREČNO MESTO

Slavko Pregl: Spričevalo – »Zdi se mi, da ves čas pišem iste stvari« – »Ne vem, če je to zahteva žanra za mlade, je pa to zagotovo moja resnična vera.«

Avtorja, ki intenzivno piše za mlade že tri desetletja in je klasik (oznaka se vam lepo prilega, res pa je, da klasiki takrat, ko si priborijo ta status, ponavadi več niso zelo produktivni, vi ste pa še zelo), skoraj moramo vprašati: kaj se je v tem času spremenilo? So se spremenili mladi, so se spremenili njihovi problemi, ali pa so se spremenile zgolj naključne spremenljivke, bistvo pa ostaja enako?

S klasikom ste spet precej pogreli moj napuh. Po pravici povedano, nikoli nisem razmišljal o tem. Moje pisanje izhaja iz moje 'notranje potrebe'; ko sem za nekaj časa zaradi drugih stvari malo odložil pisanje, se nisem dobro počutil. Po drugi strani me je bilo po premoru strah, če bom 'še znal'. Ampak v sebi nisem prepričan, da se je v mojem času kaj zelo bistvenega spremenilo. Seveda, jezik, moda in še kup drugih stvari, vi temu posrečeno pravite naključne spremenljivke. Še vedno pa ostajajo vstopanje v življenje, strah in veselje, sreča, prva ljubezen, bolečina, pa odnos med prijatelji, med starši in otroki, med šolo in prostim časom, pa smeh in solze ... Zdi se mi, da ves čas pišem iste stvari.

Imam to srečo, da veliko hodim po šolah in imam stike z mnogimi otroki, tudi svojih imam kar nekaj. Vedno zlahka in z veseljem stopim mednje, brez težav se pogovarjam z njimi in enako me znajo spraviti v veselje ali v bes, kot sem to jaz počel s svojimi starši. Še vedno se mi neštetokrat zazdi, še posebej, kadar me zasujejo z vprašanji ali pripombami, da se razumemo, skratka, že spet, kot pravite vi: bistvo ostaja enako.

Kako pa je z recepcijo literature med

mladimi? Ta je morda bolj odvisna od duha časa, od navad, od trendov, ki jih diktirajo založbe (tem pa jih diktirajo drugi) ...

Pri resnih vprašanjih vas bom razočaral, saj nanja ne znam odgovarjati. Dostikrat se znajdem v krogu strokovnjakov za branje ali za literaturo in jih z odprtimi usti poslušam, ves čas se učim. Na vprašanja o branju pa, saj sem predsednik Bralne značke, rad odgovarjamo zelo politično: šole nimajo dovolj denarja, da bi kupovale nove dobre knjige za otroke in mladino. Marsikje sploh ni prijetno ali zabavno iti v šolsko knjižnico. In od otrok, na katere z nepopisno agresivnostjo štartajo reklame za karkoli že, samo za knjige ne, in ki nimajo dovolj knjig, terjamo, da berejo knjige in jočemo, ker jih ne. Tudi mentorji po šolah so zelo različni in imajo zelo različne možnosti pri tem, ko naj bi dekleta in fante vzpodbujali k branju. Dostikrat kakšna predpisana šolska knjiga vzbuja jezo, namesto da bi širila zaupanje. Mislim, da so mladi bralci svojim knjigam našli ustrezno mesto ob internetu, glasbi, športu in čem drugem. Seveda, duh časa, založniški trendi, skrb za slovensko knjigo ... Nikoli se ne bom nehal čuditi, koliko ljudi, ki se ukvarjajo z založništvom, v življenju srečujem in kako malo vedo o založništvu. No, to je verjetno težava vseh, ki smo dolgo s knjigami. A že spet moram politizirati: pri nas zlepa jasno in nedvoumno ne povemo, kaj je dobro in kaj ne. O mladinski literaturi se piše malo, po možnosti se napihne sem ter tja kakšen eksces, in nenadoma je na trgu samo kup knjig, med katerimi se je treba znajti. In založbe pač na vse načine skušajo pritegniti kupce; meja med dobrim, slabim in povprečnim se v njihovih očeh hitro briše. Ponavljam svojo pisateljsko bolečino: če bi po vzoru Norvežanov za vse javne in šolske knjižnice za državni denar odkupovali več dobrih knjig in tržne uspešnice prepuščali ostalim kupcem, bi polagoma postavljali

kriterije in seveda olajšali položaj dobrim založbam in dobrim avtorjem. Slovencev je premalo in samo ekonomija tega ne more rešiti.

Vaša popularnost se sicer zdi, vsaj za zunanji pogled, v vseh časih enaka. Vaši junaki se znajo dobro »priliciti« času, dobro se zdite seznanjeni z najnovejšimi fintami in najnovejšimi problemi. Jih prav programsko spremljate?

Nikoli si ne 'beležim' problemov, ki naj bi jih kasneje obdelal v zgodbah, in ne zanima me, če je aktualno zdomstvo, begunstvo, če so v ospredju medicinski čudeži ali izganjanje neprijaznih sosedov. V meni se nabirajo zgodbe, ali pohlevno v skladovnicah ležijo v kakšnih zaprašenih možganskih krivuljah, včasih požvižgavajo z menoj, ko pešačim po Ljubljani, in nekega dne pač hočejo ven. Kar zadeva vsakodnevne finte in mularijo, ki jih je polna: ali morda poznate kakšne starše, ki jim niso vsaj milijonkrat nasedli, se zabavali ali jezili ob tem? Mene zabavajo in za mnoge si mislim, da jih je treba zabeležiti za prihajajoče rodove, da bodo vedeli, kje in kako začeti in kako biti boljši!

Bistvena razlika med trendovsko problemsko literaturo in vašo pa se zdi v tem, da ne pretiravate s kopičenjem problemov in da se ne trudite s »socialnim občutenjem«. Povedano drugače: večina vaših junakov, tudi teh iz Spričevala, ni nesrečnih že od rojstva. Pravzaprav s svojimi deli govorite, da se reči, ki jih splošna družbena moralka pripisuje pomanjkanju družine, godijo tudi v urejenih družinah. »Se zgodi tudi v boljših družinah,« bi lahko rekli. In pri tem so te dobre družine res dobre družine, ne slabe družine z dobro fasado. Tak »nauk« je v svoji nepretencioznosti na nek način vendarle subverziven, mar ne?

Včasih je težko pisati netrendovsko, saj se ti zdi, da vsi vlaki vozijo mimo in

da je neizpodbitno napočil čas, ko boš moral početi kaj drugega. No, taki težki trenutki, ki so najbrž blizu prav vsem ustvarjalcem, dvigajo prag zahtevnosti do samega sebe. Moji junaki res niso nesrečni, čeprav jim nesrečna obdobja niso prihranjena. In mislim, da ni 'boljših družin', ki ne bi nikoli preživljale hudih ur. Usoda ni bila vedno varčna, kadar je bilo treba na meni porabljeni neprijetne dogodivščine ali težke trenutke; to mi je zelo pomagalo videti, kadar jih ni bilo, in seveda jih ne pogrešam. Znam se soočiti z njimi in mislim, da to lahko in obenem mora storiti vsak. Jaz si tako strašno želim, da bi se vedno vse dobro končalo; najmanj, kar lahko storim je, da v ta namen trošim čimveč besed in pisanja. Ta čas nas ne vzpodbuja, da bi verjeli, da dobre in pametne stvari okrog nas prevladujejo; sijajna misel je, da nas vse to zato čaka v izobilju čez dan ali dva (ali pa malo več). Dobre družine so tiste družine, ki vedo, koliko je ura, ki si tudi v težavah ne lažejo. In ko stopijo skupaj, pred njimi leži ves svet.

Seveda pa se na koncu zgodbe te problematične reči vendarle uredijo, tako kot se uredijo v manj dobrih družinah. Na koncu Spričevala celo izredno optimistično, kot da bi junakovo pozitivno spričevalo lahko držalo za vse čase. Je to zahteva žanra za mlade ali vaša resnična vera?

Junakovo pozitivno spričevalo bo držalo za vse čase, vedno se bo lahko vrnil k njemu in videl, da stoji na dobrih temeljih. Če se mu bodo kdaj zamajala tla pod nogami, bo torej vedno lahko prišel do pravega izhodišča. Ne vem, če je to zahteva žanra za mlade, je pa to zagotovo moja resnična vera.

Ko ste na začetku bralne sezone pozdravili mlade mariborske bralce, ste rekli, da ima Maribor srečo z mladinsko književnostjo. Lahko to ponovite?

Maribor se mi zdi tako srečno mesto, če

ga gledamo v luči mladinske literature. Maribor (Večer) podeljuje osrednjo državno nagrado za mladinsko literaturo, ima sijajno Zvezo prijateljev mladine in podporo mesta za njeno delo, odlične mentorje, ima Pedagoško fakulteto, Mariborsko knjižnico z zavidanja vredno zgodovino življenja z mladimi bralci, ima osrednjo revijo *Otrok in knjiga*, celo vrsto odličnih ustvarjalcev in ustvarjalcev, skratka, vrhunske strokovnjake in zagnane ljubitelje mladinske literature. Ni čudno, da ima tudi veliko dobrih bralcev. Kulturni in razgledani ljudje pa so seveda temelj vsakega razvoja. Kot avtor se tega veselim, še posebej pa kajpak tudi dejstva, da ste me uvrstili med izbor kandidatov za večernico. Jaz jo sicer že imam, a občutek, da si 'klasik', a še ne za v staro šaro, je odličen!

Petra Vidali

UPORNIŠTVO JE VEČNO, NI PA VEČNA NJEGOVA FORMA
Dušan Dim: *Distorzija* – »V Sloveniji je v starejši generaciji zakoreninjeno mnenje, da je muzika nekaj generacijskega, nekaj, kar poslušajo mladi in točasoma prerastejo.«

Če nam niste česa prikrili, imamo v rokah vaš prvi knjižni izdelek (in tudi v literarnih revijah se niste pojavljali). V beležki na zavihu knjige sicer piše, da v Ljubljani »živite, berete in pišete.« Torej Distorzija ni plod enkratnega navdiha, enkratne želje po tem, da bi povedali, »kar vam je ležalo na duši«?

Res je, *Distorzija* je moj prvi roman. Res je tudi, da se nisem pojavljal v literarnih revijah. Prikril sem vam le verze in globoke misli in zares globoke misli, s katerimi sem namučil platnice gimnazij-

skih zvezkov. Nanje sem izlil tudi veliko tistega, 'kar mi je ležalo na duši'. Za bralce *Distorzije* to vsekakor ni nesrečna okoliščina. Tisto, 'kar leži na moji duši', je namreč težje od skupne kilaže vseh knjig iz serije Harry Potter.

Ne verjamem namreč niti v moč izlivanja duše niti v šablonsko pisanje za ciljne skupine. Verjamem v moč avtorskega sloga, ki je zame prvi pogoj, da se avtorjev duh lahko zares dotakne bralca. Specifika literature je, da ta kontakt poteka zelo intimno, pogosto v tišini in samoti, kar je v času vseprisotnih kamer lahko tudi prava moč literature, na katero se pogosto pozablja.

No, z *Distorzijo* se tako nisem znebil svojih demonov in za vedno zaživel svobodo ptice. Pišem naprej, svoje drugo delo. Tokrat gre za zgodbo o človeku, ki se po petnajstih letih vrača v rojstno mesto na pogreb svojega najboljšega prijatelja. Sooči se z razvalinami nekdanjih idealov in zaprašenimi spomini na prve ljubezni. Toda prav to je tudi vse, kar ima, vse, na kar se lahko opre, ko se z razkritjem umora znajde sredi labirinta navzkrižnih enodimenzionalnih interesnih iger (političnih in osebnih), ki zaznamujejo sodobno Slovenijo.

Novi roman bo tako od *Distorzije* tematsko oddaljen (ne, nič ne bo z drugim delom, mogoče bom kdaj napisal končnega, trinajstega), dramaturško precej bolj kompleksen, že kar kolosalen, ampak kdor ga bo bral, bo našel tudi prepoznavne elemente: problem identitete, nepričakovane dramaturške zasuke, revolveraške dialoge, tesno izmenjavo romantike in grobsti ter močno dozo grenko-sladkega humorja.

Seveda tekst sam priča za to, da ni plod slučaja. Čeprav smo do prvencev pogosto dobrohotni in zapišemo, da je delo za prvenec nenavadno celovito in natančno izpisano, pri vas to ni floskula. Ste sami tak perfekcionista, ste dali od sebe gotov